

تبیین مدیریت یادگیری در نظام‌های نوین رایانه‌ای

اشاره

نظام مدیریت یادگیری^۱ (LMS) رویکردی از کاربرد رایانه‌ها در آموزش و پرورش است با مفاهیمی مهم و پیچیده که هنوز کاملاً شناخته نشده‌اند و بسیاری از مردم هنوز تلقی درستی از آن مفاهیم ندارند. واتسون و واتسون، (۲۰۰۷)، سعی کرده‌اند ضمن ارائه تاریخچه‌ای از شکل‌گیری این رویکرد، با بسط تعریفی از آن، ویژگی‌های خاص آن را نسبت به اصطلاحات مشابه بنمایانند و کاربردهای کارآمد LMS در آموزش و یادگیری را تشریح کنند. از آن‌جا که این رویکرد در نظام آموزش و یادگیری کشور ما نیز تقریباً ناشناخته است، بر آن شدیم با انعکاس آن نظرها برای آشنایی معلمان با نظام‌های مدیریت یادگیری که در حال حاضر در حوزه آموزش و یادگیری در دنیا مطرح است، گامی کوچک برداریم.

کلیدواژه‌ها: نظام مدیریت یادگیری، تکنولوژی آموزشی، نظام مدیریت موضوع درسی، نظام مدیریت محتوای یادگیری

تاریخچه ظهور رویکرد LMS

کاربرد رایانه در آموزش ابتدا با اصطلاح «آموزش رایانه - محور»^۲ در صحنه آموزش و پرورش برای خود جا باز کرد و بعدها اصطلاحات «آموزش تحت حمایت رایانه»^۳ و «یادگیری تحت حمایت رایانه»^۴ جای آن را گرفت؛ اصطلاحاتی که در کل بیانگر اجرای برنامه‌های تمرینی آموزشی با کمک رایانه بودند و بیشتر در آموزش‌های انفرادی به کار

گرفته می‌شدند.

کاربرد رایانه در آموزش سپس صورت تلفیق به خود گرفت؛ یعنی عملکردی فراتر از اجرای محتوای آموزش را بر عهده گرفت و سعی داشت به نوعی مدیریت آموزش و یادگیری را با متن و محتوا تلفیق کند. به این ترتیب، اصطلاح «نظام یادگیری تلفیقی»^۵ را از آن خود کرد. نظام مدیریت یادگیری (LMS)، نظام‌هایی را ارائه می‌کند

که دربرگیرنده چگونگی کاربردهای آموزش رایانه‌ای در همه ابعاد و جنبه‌های متفاوت کل فرایند یادگیری‌اند. تکنولوژی آموزشی مجموعه تمهیدات لازم برای تحقق هدف‌های یادگیری را طراحی و اجرا و در واقع مدیریت می‌کند. به عبارت دیگر، می‌توان گفت مدیریت یادگیری با نظام نوین رایانه‌ای، به نوعی به‌کارگیری آموزه‌های تکنولوژی آموزشی است.

مدیریت یادگیری با نظام نوین رایانه‌ای، به نوعی به کارگیری آموزه‌های تکنولوژی آموزشی است

موضوعی درس‌های برخط، اصطلاح LMS به طور نابه‌جا به کار گرفته شده است. توجه به همین تفاوت در نظام‌های مرتبط با مدیریت محتوای یادگیری (LCMS) نیز مورد تأکید است. در واقع، این نظام یکی از مؤلفه‌های نظام مدیریت یادگیری و بخشی از آن است و فقط مسائل و موارد مدیریت محتوای آموزش را شامل می‌شود. بدیهی است نظام مدیریت یادگیری (LMS) در برگیرنده مدیریت محتوای یادگیری نیز می‌شود.

جمع‌بندی

مدیریت یادگیری در نظام نوین رایانه‌ای با اتکا بر کاربری‌های بی‌شمار رایانه، از کلیه تمهیدات تکنولوژی آموزشی در کل فرایند یادگیری بهره می‌گیرد تا یادگیری بر مبنای هدف‌های آموزشی و پرورشی مورد نظر به بهترین وجه ممکن اتفاق بیفتد. این مدیریت فرایندی طولانی دارد که از نقطه شروع تلاش برای تحقق یادگیری آغاز می‌شود و تا نقطه پایان کسب توانمندی پیش‌بینی شده ادامه می‌یابد. نکته قابل تأکید در این نظام ارتباط و انسجام مطلوب همه مؤلفه‌های مرتبط با یادگیری تحت مدیریتی برنامه‌ریزی شده و رصد و مراقبت صحت اجرای آن برنامه با استفاده از تمهیدات تکنولوژی آموزشی است.

* پی‌نوشت‌ها

1. Learning Management System
2. CBI, Computer - Based Instruction
3. CAI, Computer Assisted, Instruction
4. CAL, Computer Assisted, Learning
5. ILS, Integrated Learning System
6. Bailey
7. acronym
8. Course Management System
9. Learning Content Management System

* منابع

1. Watson, William. R. & Watson, Sunniel. An Argument for clarity: what are Learning Management Systems,... 2007, Techtrends. March. April, volume, 51 No. 2.

دانش‌آموز و میزان پیشرفت فردی او ارائه می‌شود.

آنچه LMS نیست

واتسون و واتسون می‌گویند، از آنجا که اصطلاحات آموزشی برای سهولت بیان به صورت حروف مخفف^۷ ذکر می‌شوند، اغلب اوقات اسنادهای یکسان برای اصطلاحات متفاوت ما را در فهم درست هر اصطلاح دچار سردرگمی می‌کنند. در ارتباط با فهم درست رویکرد LMS، باید آن را از اصطلاحات «CMS» (نظام مدیریت موضوع درسی)^۸ و «LCMS» (نظام مدیریت محتوای یادگیری)^۹ جدا کنیم. نظام مدیریت موضوع درسی در واقع درباره یادگیری‌های برخط و تلفیقی کاربرد پیدا می‌کند و چگونگی تأمین و حمایت از مواد آموزشی به صورت برخط، نوع ارتباط و تعامل یادگیرنده با آن محتوا و مواد، تعامل و ارتباط با دیگر یادگیرندگان و با استاد راهنمای آن موضوع و ارزیابی پیشرفت تحصیلی وی را پوشش می‌دهد.

نظام مدیریت موضوع درسی

CMS مواد و چارچوبی را در اختیار معلم و ارائه‌کننده درس برخط می‌گذارد که او بتواند به آسانی محتوای آموزش مورد نظر را تهیه و ارائه کند و با کاربران یادگیرنده ارتباط و تعامل مناسب داشته باشد. همچنین بتواند تعامل خوبی میان یادگیرنده‌ها به وجود آورد. به عبارت دیگر، چارچوب یا ساختاری که با بهره‌گیری از آن بتواند درسی را به طریقی مناسب و کارآمد ارائه و هدف‌های مورد نظر را پی‌گیری کند.

از آنجا که LMS نیز نظامی است که علاوه بر پوشش مؤلفه‌های متعدد دیگر، که پیش‌تر به آن‌ها اشاره شد، این موارد را نیز شامل می‌شود، در بسیاری از اوقات دو اصطلاح درهم می‌پیچد و فهم درست ما را از هر یک دچار مشکل می‌کند. لذا پیوسته باید مراقب بود که در تعریف LMS و تحلیل و تأمین مؤلفه‌های آن، تفاوت آن با CMS را در نظر آوریم و آن را در حد تعریف CMS تضعیف نکنیم. واتسون و واتسون می‌گویند، دیده شده که در بسیاری از پروژه‌های ارائه

نظام مدیریت یادگیری (LMS)

در این بخش ابتدا گفته می‌شود که نظام مدیریت یادگیری چه هست و بعد تشریح می‌شود آن نظام چه نیست.

آنچه LMS هست

نظام مدیریت یادگیری (LMS) شالوده یا زیربنایی است که:
۱. ساختار یا چارچوب ارائه و رهبری و مدیریت اجرای محتوای آموزش براساس برنامه درسی را شکل می‌دهد؛
۲. هدف‌های آموزش‌های فردی و جمعی را پی می‌گیرد؛
۳. راه و روش‌های تحقق هدف را در نظر می‌آورد؛
۴. داده‌های لازم برای اجرا، هدایت و نظارت آموزش و یادگیری را فراهم می‌کند؛
۵. شاخص‌های ارزیابی مؤلفه‌ها و سنجش میزان تحقق هدف‌ها را به دست می‌دهد. در عبارتی کلی، مدیریت یادگیری در نظام نوین، فقط به ارائه محتوا و اجرای ساده برنامه درسی اکتفا نمی‌کند، بلکه تمام مؤلفه‌های مرتبط با یادگیری از جمله توانمندی یادگیرنده‌ها، پیش‌نیازهای یادگیری، انگیزه و رغبت دانش‌اندوزی، سبک‌های یادگیری و ابزارهای مورد نیاز را در ارتباط با هم مورد توجه قرار می‌دهد و برای تأمین اثربخشی هر یک از آن‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری برنامه و طرحی در نظر می‌گیرد.

بیلی^۶ (نقل از واتسون و واتسون، ۲۰۰۷)، ویژگی‌های کلی زیر را برای LMS برمی‌شمرد:

۱. هدف‌های آموزش و یادگیری در هر یک از درس‌ها و در همه موضوعات درسی پنهان هستند؛
۲. همه درس‌ها در محتوای آموزش از استانداردهای برنامه درسی تبعیت می‌کنند؛
۳. توالی طولی هدف‌ها در پایه‌های مراتبی تحصیلی در نظر گرفته و رعایت می‌شوند؛
۴. پیشرفت تحصیلی هر دانش‌آموز براساس فرایندی مستمر از ارزشیابی نظام‌مند رصد می‌شود؛
۵. آموزش و یادگیری بر مبنای توانمندی